

ZWIĄZEK BANKÓW POLSKICH

FORUM BANKOWE 2022

Wyzwania polskiego sektora bankowego w dobie aktualnych zagrożeń i nowych paradygmatów rozwoju gospodarki

10 marca 2022

Pierwszy dzień obrad Forum Bankowego 2022 w trybie „na żywo” obejrzało 307 osób. Po zakończeniu transmisji liczba odtworzeń wyniosła 266.

OTWARCIE OBRAD FORUM BANKOWEGO 2022

Krzysztof Pietraszkiewicz - Prezes Związku Banków Polskich; dr Tadeusz Białek - Wiceprezes Związku Banków Polskich; Włodzimierz Kiciński - Wiceprezes Związku Banków Polskich

WYSTAPIENIA GOŚCI SPECJALNYCH:

prof. dr hab. Adam Glapiński - Prezes Narodowego Banku Polskiego

1. Wydarzenia ostatnich lat pokazały, że funkcjonujemy w niepewnych czasach i ciężko jest przewidzieć, co przyniesie przyszłość. Założenia będące podstawą prognoz ekonomicznych są bardzo kruche. Pojawiły się nowe ryzyka, które zmieniły nasze priorytety.
2. W konsekwencji inwazji Rosji na Ukrainę, oprócz osłabienia gospodarek i kursów walut naszego regionu oraz przeceny aktywów, szybko zareagowały ceny surowców energetycznych oraz rolnych (Rosja i Ukraina są ich głównymi eksporterami). Nie wiemy, jak długo i w jakim stopniu te czynniki będą dodatkowo negatywnie oddziaływały na inflację w Polsce.

Wyzwania związane z inflacją:

1. Już od pewnego czasu doświadczamy problemów z inflacją w skali całej Europy – historycznie wysoką w wielu gospodarkach. Jest to konsekwencja następujących po sobie sytuacji szokowych w ostatnim okresie, których siła i trwałość zaskoczyły. Jednym z takich zjawisk było ożywienie popytu po okresie pandemii, za którym nie podążył wzrost podaży. Najbardziej jest to widoczne na rynku surowców energetycznych, czy w ramach występujących napięć w łańcuchach dostaw. Podwyższona inflacja jest ceną, jaką płacimy za relatywnie nieduże straty polskiej gospodarki w okresie pandemicznym.
2. Pamiętajmy, że dzięki odpowiedniej dynamice gospodarczej, w tym szybkiej i zdecydowanej reakcji NBP udało się nam uchronić przed spadkiem aktywności zawodowo-

ZWIĄZEK BANKÓW POLSKICH

biznesowej i widmem wysokiego bezrobocia. Dzięki podjętym działaniom fundamenty polskiej gospodarki są stabilne i jest ona gotowa na zmierzenie się z kolejnym szokiem.

3. Wzrost presji inflacyjnej i nakierowane na nią działania ograniczające wzrost stóp procentowych oddziałują w różnoraki sposób:

- pozytywnie na banki – ich wyniki finansowe, następuje wzrost marży odsetkowej oraz dochodów odsetkowych.

- negatywnie na klientów banków - na wzrost oprocentowania kredytów i sytuację gospodarstw domowych.

4. Wrażliwość różnego rodzaju kredytów i grup kredytobiorców na wzrost stóp procentowych jest zróżnicowana. Najbardziej narażone są kredyty mieszkaniowe (zmiennego stopy procentowe, długie okresy spłaty). Jednak dobre praktyki rekomendowane od dawna przez Komisję Nadzoru Finansowego i rozwiązania wdrożone w bankach, powinny zapewnić odporność ich klientów na wzrost ich ryzyka budżetowego.

5. W przestrzeni publicznej pojawiają się sugestie ws. zamrożenia stóp procentowych. Zdaniem Prezesa NBP jest to pomysł chybiony i o zbyt dużej wrażliwości. Dla kredytobiorców w trudnej sytuacji dostępne są różne rozwiązania instytucjonalne, aby im pomóc. Dotychczasowy zasób funduszu pomocowego, utworzonego przez banki, został wykorzystany w bardzo niewielkim stopniu. Prezes NBP nie widzi potrzeby tworzenia alternatywnych instrumentów wsparcia kredytobiorców.

Działania w związku z wojną na Ukrainie:

1. Wydarzenia za wschodnią granicą Polski zmuszają nas do ponownego podejmowania niestandardowych działań. W związku z dużą niepewnością sytuacji, wzrósł w społeczeństwie popyt na gotówkę. NBP zapewnia na bieżąco podaż pieniądza krajowego, aby społeczeństwo miało poczucie bezwzględnej bezpieczeństwa w tym zakresie.

2. W ramach wsparcia Ukrainy w tych trudnych czasach, Narodowy Bank Polski m.in. udostępnił Ukraińskiemu Bankowi Centralnemu SWAP walutowy do wartości 4 mld PLN. Każda z instytucji ma swoją rolę i zadanie do wykonania, w tym banki. Solidarność z Ukrainą jest obecnie naszą wspólną powinnością!

Jose Manuel Campa - Przewodniczący Europejskiego Nadzoru Bankowego

1. Przewodniczący Jose Manuel Campa podkreślił we wstępie swojego wystąpienia, że w tych trudnych i pełnych wyzwań czasach, postawa polskich obywateli i rządu, ich otwartość i chęć niesienia pomocy osobom uciekającym przed wojną z Ukrainy, wdrożone mechanizmy

ZWIĄZEK BANKÓW POLSKICH

oraz rozwiązania systemowe, są czymś niesamowitym i zasługującym na największe słowa uznania.

2. W związku z sankcjami ekonomicznymi, nakładanymi przez Unię Europejską na Rosję, powrót gospodarki UE do poziomu sprzed okresu pandemii Covid-19 będzie pełen wyzwań.

3. Zdaniem Przewodniczącego EUNB polski sektor bankowy jest dobrze przygotowany do przetrwania nadchodzących wstrząsów: wskaźnik kredytów do depozytów jest na poziomie 83,5% (w porównaniu ze średnią UE wynoszącą 108,2%), wskaźnik pokrycia płynności na poziomie 211,7% (znacznie powyżej średniej w UE) oraz C/I wynoszącym 49,7% (wobec średniej UE 62,7%). Wskaźnik kosztów do dochodów pokazuje nie tylko korzyści dla banków z istnienia wyższych stóp procentowych, ale także efektywność kosztową polskiego sektora bankowego, co z kolei odzwierciedla m.in. korzyści, jakie przyniosło sektorowi wdrożenie nowych rozwiązań technologicznych.

Zalety cyfryzacji, jako czynnika wspierającego transformację gospodarczą:

- dla konsumentów aplikacje bankowości mobilnej i internetowej otwierają dostęp do usług finansowych w trybie 24/7 oraz skracają czas i koszty przetwarzania transakcji, na przykład w zakresie płatności transgranicznych;
- usprawnienie procesów back-office, skutkujące również poprawą wydajności i redukcją kosztów dla przedsiębiorstw/institucji;
- możliwość lepszego dopasowania popytu i podaży usług finansowych, np. za pomocą „roboto-doradztwa” i automatycznej oceny kredytowej;
- usprawnienie przepływów kapitałowych, w tym transgranicznych;
- technologia może również wspierać przejście do zrównoważonego finansowania, np. pod względem poprawy porównywalności i identyfikowalności produktów i usług;
- w kontekście kryzysu uchodźczego technologie ułatwiają dostęp do usług finansowych osobom, które nie mogą skorzystać z oddziałów swoich banków.

Polska stanowi doskonały przykład potencjału transformacyjnego finansów cyfrowych i adaptacji innowacyjnych rozwiązań w tym zakresie. Wiele innowacji oczywiście jest napędzanych popytem, ale chęć inwestowania w cyfryzację po stronie podażowej jest godna uwagi, podobnie jak pragmatyzm przyjęty przez KNF w odniesieniu do wykorzystania chmury i innowacyjnych technologii (np. blockchain). W Polsce dynamicznie rozwija się również rynek FinTech.

ZWIĄZEK BANKÓW POLSKICH

Zmiany, których jesteśmy świadkami w unijnym sektorze finansowym można podzielić na trzy szerokie kategorie:

1. Nowe produkty i usługi finansowe.
2. Nowe sposoby świadczenia tych usług przez doświadczonych operatorów i nowe podmioty na rynku.
3. Rosnące współzależności między graczami z branży finansowej i spoza niej.

Każda z powyższych kategorii stwarza możliwości, a także nowe wyzwania dla regulatorów i nadzorców. Nowe produkty i usługi wymagają ścisłego monitorowania, a także mogą oznaczać konieczność wprowadzenia zmian regulacyjnych i wpisania ich w ramy nadzorcze.

Transformacja modelu biznesowego wpływa na wszystkie obszary bankowości. Przewidywany jest wzrost sprzedaży związanej oraz krzyżowej produktów finansowych i niefinansowych przez nowych graczy. Ponadto widoczne są rosnące interakcje między tradycyjnymi instytucjami finansowymi, FinTechami i BigTechami: partnerstwa, joint venture, outsourcing i podoutsourcing, fuzje, a także przejęcia. Firmy te mogą również współpracować w celu współtworzenia innowacji i dostarczania nowych produktów lub usług, wykorzystujących uzupełniające się kompetencje i bazy klientów. Te współzależności wymagają sporej dozy ostrożności, zwłaszcza w kontekście zagrożeń związanych z cyberbezpieczeństwem, czy powstających zależności między instytucjami finansowymi, a dużymi firmami technologicznymi.

Finanse cyfrowe stanowią jeden z priorytetowych obszarów działań EUNB w 2022 r.:

1. W lutym br. Europejskie Urzędy Nadzoru, na zlecenie Komisji Europejskiej, opublikowały raport dotyczący finansów cyfrowych. Opisano w nim potrzebę dokonania zmian regulacyjnych oraz zmian w podejściu organów nadzoru, aby sprostać wyzwaniom ery cyfrowej. Jednym z kluczowych elementów jest tu projekt rozporządzenia DORA (Digital Operational Resilience Act), którego zadaniem będzie stworzenie fundamentów dla zharmonizowanego, bezpiecznego i odpornego na turbulencje cyfrowego sektora finansowego w UE. Według założeń DORA ma wejść w życie w 2023 r.
2. EUNB w większym stopniu skupi swoją uwagę na obszarze cyberbezpieczeństwa i jego monitorowania w całym sektorze finansowym (we współpracy z innymi Europejskimi Urzędami Nadzoru) - nastąpi to w ramach zaleceń ESRB w zakresie pan- europejskich ram systemowych dot. koordynacji incydentów cybernetycznych.
3. W odniesieniu do kryptowalut i DeFi (decentralized finance) EUNB planuje opublikowanie w 2022 r. szablonów, które właściwe organy nadzoru będą mogły wykorzystać

ZWIĄZEK BANKÓW POLSKICH

w celu monitorowania aktywności i działań w obszarze kryptowalut na poziomie krajowym. Ponadto EUNB będzie nadal prowadzić prace dotyczące ostrożnościowego traktowania ekspozycji banków na kryptowaluty.

4. W obszarze sztucznej inteligencji EUNB dokona analizy otrzymanych odpowiedzi na dokument konsultacyjny dot. wykorzystania uczenia maszynowego w modelach IRB, a następnie rozważy, czy wskazanym jest podjęcie dalszych działań w tym zakresie. Ponadto EUNB będzie kontynuował prace nad projektem rozporządzenia o sztucznej inteligencji, koncentrując się na jej potencjalnym wpływie na sektor finansowy.

5. EUNB planuje organizację serii wydarzeń związanych z RegTech, podczas których zapraszane będą instytucje finansowe i dostawcy RegTech, w celu wymiany doświadczeń. Równolegle EUNB będzie nadal ułatwiać wymianę najlepszych praktyk między właściwymi organami w zakresie korzystania z technologii SupTech.

6. EUNB jest w trakcie analizy powiązań między technologią, zrównoważonym rozwojem i innowacjami produktowymi, które mogą przyczynić się do zielonej oraz cyfrowej transformacji sektora finansowego UE i gospodarki realnej.

Postulaty Związku Banków Polskich skierowane do Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego:

1. Postulat o udzielenie wsparcia i umożliwienie stworzenia mechanizmów pomocowych, specjalnych funduszy, w celu przeprowadzania efektywnego i bezpiecznego procesu wymiany hrywny ukraińskiej na polską walutę. Jest to niezwykle ważna kwestia, obecnie niemożliwa do wykonania wyłącznie przez Narodowy Bank Polski. Niezbędna jest tu koordynacja działań Europejskiego Banku Centralnego i banków centralnych państw członkowskich.

2. Postulat dot. poparcia przez EUNB projektu moratoriów dotyczących kredytów zaciągniętych w polskich bankach przez obywateli ukraińskich, którzy wyjechali w celach obrony swojego kraju. Komisja Nadzoru Finansowego już zgłosiła wniosek o podjęcie odpowiednich kroków regulacyjnych przez EUNB (wydania odpowiednich wytycznych).

*dr hab. Sebastian Skuza - Sekretarz Stanu, Generalny Inspektor Informacji Finansowej,
Ministerstwo Finansów*

Ocena sytuacji gospodarczej:

1. W 2021 r. Polska znalazła się na drodze szybkiej odbudowy gospodarczej po kryzysie wywołanym pandemią Covid-19. Wobec spadku PKB o 2,5% odnotowanego w 2020 r., ubiegły

ZWIĄZEK BANKÓW POLSKICH

rok charakteryzował się już jego wzrostem w wysokości 5,7%. W dużym stopniu była to zasługa rosnącego poziomu konsumpcji gospodarstw domowych, redukcji stopy oszczędności, poprawy nastrojów konsumenckich. Niestety inwestycje jeszcze nie zdążyły nadrobić odnotowanych strat z okresu pandemii. Dodatkowo obserwujemy ujemną kontrybucję eksportu netto do gospodarki.

2. Na początku ubiegłego roku inflacja utrzymywała się jeszcze na poziomie celu inflacyjnego. Niestety w konsekwencji wzrostu cen surowców na rynkach światowych, cen żywności, usług oraz nieruchomości, a także wysokiej dynamiki popytu konsumpcyjnego, jej tempo istotnie się zwiększyło. W dużym stopniu są to konsekwencje wynikające z pandemii. W ujęciu średniorocznym inflacja za 2021 r. wyniosła 5,1%, co było poziomem najwyższym od 2001 r.

3. Krótkookresowe perspektywy gospodarki obarczone są dużą niepewnością. Wybuch wojny na Ukrainie zmienił dotychczasowe prognozy, zwłaszcza na kolejne kwartały. Skutki sankcji gospodarczych nakładanych na Rosję i jej przyszłe, ewentualne reakcje dotyczące dostaw surowców energetycznych, to główne czynniki ryzyk, jakie mogą dotknąć naszą gospodarkę, w tym w zakresie inflacji.

4. Sytuacja finansów publicznych w 2021 r. była dużo lepsza od oczekiwanej. Według wstępnych informacji deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych ukształtował się na poziomie ok 3% PKB. Podkreślono również dużo lepsze niż pierwotnie oczekiwano wykonanie ustawy budżetowej w ubiegłym roku. Poziom deficytu budżetowego ukształtował się znacznie poniżej przyjętego limitu. Dodatkowo odnotowano wzrost dochodów podatkowych o prawie 17%. Prognoza deficytu instytucji rządowych i samorządowych zakłada zejście poniżej 3% PKB w 2021 r. Jednakże przewidywania na 2022 są obecnie obarczone dużymi ryzykami. Niemniej jednak należy mieć nadzieję, że pomimo zmiany uwarunkowań makroekonomicznych, założenia i cele ustawy budżetowej będą efektywnie realizowane.

Ocena sytuacji sektora bankowego:

1. Sytuacja sektora bankowego jest dobra, bezpieczna i stabilna. Jest to przede wszystkim zasługa banków, które w ostatnich latach podjęły szereg działań zapewniających ten stan. Rok 2020 był trudny dla tego sektora, jednakże dane za 2021 r. pokazują już wyraźne odbicie jego wyniku finansowego. Środowisko wysokich stóp procentowych również będzie sprzyjało poprawie rentowności działalności bankowej. Wyzwanie jednak stanowić będzie portfel kredytów CHF i problemy niektórych banków. Należy jednak pamiętać, że istnieją prawne zabezpieczenia zarówno instytucji finansowych, jak i ich klientów, a sektor bankowy podczas pandemii Covid-19 udowodnił, że potrafi szybko reagować w trudnych sytuacjach.

Przeciwdziałanie praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu:

ZWIĄZEK BANKÓW POLSKICH

1. GIIF intensywnie współpracuje z sektorem bankowym, oraz podejmuje działania o charakterze systemowym w zakresie AML.
2. W maju ubiegłego roku Rada Ministrów przyjęła Strategię przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowania terroryzmu, mającą na celu ograniczenie ryzyk związanych z tymi procederami oraz zwiększyć zdolność państwa do zabezpieczania gospodarki i obywateli przed ww. sytuacjami. Dążeniem Strategii AML jest usprawnienie systemu krajowego w zakresie przeciwdziałaniu praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu, poprzez wprowadzenie odpowiednich jego korekt, przeglądów, mechanizmów optymalizujących ten system. Realizacja zadań Strategii ma charakter priorytetowy w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa gospodarki i jej obywateli. Obecnie prowadzone są prace nad aktualizacją Krajowej Oceny Ryzyka AML.
3. Komitet MONEYVAL przy Radzie Europy (*Komitet Ekspertów w przedmiocie ewaluacji metod przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowania terroryzmu*) na podstawie przekazanych informacji przez sektor finansowy i niefinansowy, przyznał Polsce ocenę zadawalającą, co nie jest często spotykane. Odnotowano m.in., że sektor bankowy dobrze rozumie i identyfikuje ryzyka związane z AML oraz stosuje odpowiednie środki je mitygujące. Podkreślono rosnącą świadomość sektora bankowego w tym zakresie oraz aktywną współpracę tych podmiotów z polskim rządem.

Planowane działania MF w zakresie AML w 2022 r.:

- znaczna część planów GIIF skupia się na realizacji działań ze Strategii – zakres prac jest bardzo szeroki;
- trwają prace nad projektem ustawy o systemie informacji finansowej – dot. m.in. gromadzenia, przetwarzania informacji m.in. o otwartych i zamkniętych rachunkach i skrytkach bankowych;
- istotne również będą nadchodzące zmiany przepisów unijnych – trwają prace nad czterema nowymi aktami prawnymi.

Świadomość i systemy AML w bankach są na zróżnicowanym poziomie. Dlatego w celu poprawy tego obszaru, dla wspólnego dobra, GIIF organizuje specjalne szkolenia. AML jest tematem, w który warto inwestować. GIIF służy wsparciem analitycznym i warsztatowym.

Wyrażono pozytywną opinię na temat współpracy między Generalnym Inspektorem Informacji Finansowej, a Związkiem Banków Polskich i Krajową Izbą Rozliczeniową SA.

Postulaty Związku Banków Polskich skierowane do Ministerstwa Finansów:

ZWIĄZEK BANKÓW POLSKICH

1. Związek Banków Polskich wyraził słowa podziękowania za współpracę i wsparcie Ministerstwa Finansów przy budowie Sektorowego Centrum Usług AML.
2. Związek Banków Polskich poinformował, że zakończył prace nad rekomendacjami dotyczącymi ciągłości działania banków w obliczu kryzysu wywołanego wojną na Ukrainie. Jest to dokument szeroko analizujący działalność instytucji finansowych w nowej rzeczywistości.
3. Niezbędnym jest uwolnienia polskiego sektora bankowego od podatku od niektórych instytucji finansowych. Nasz kraj boryka się z problemem niskiego poziomu inwestycji. Z drugiej strony banki mają ograniczone możliwości udzielania wsparcia i finansowania w tym zakresie, na skutek nakładania przez regulatora nadmiernych obciążeń, w tym właśnie o charakterze fiskalnym. Zwolnienie instytucji finansowych z podatku bankowego wprowadzie będzie miało przełożenie na wpływy budżetowe, jednakże w perspektywie długoterminowej i strategicznej przyniesie wszystkim stronom wymierne korzyści.
4. Potrzebne są nowe rozwiązania podatkowe w związku z sytuacją osób przybywających do Polski z Ukrainy. Oprócz obecnych propozycji rządu, niezbędne będą rozwiązania w zakresie rozwoju budowy mieszkań na wynajem. Na razie problem nie jest krytyczny, ale z czasem będzie nabierał znaczenia.
5. Kluczowa jest budowa silnej pozycji Polski w strukturach UE i NATO. Konieczne jest podjęcie działań przez rząd na rzecz odblokowania dostępu do funduszy unijnych i przełamania obecnego impasu w stosunkach z Unią Europejską. Bez tego nie jest możliwa realizacja programów rozwojowych. Ta sytuacja ma również niekorzystny wpływ na poziom kursu polskiej waluty oraz na dalsze perspektywy ekonomiczne Polski.

Trendy na rynku kredytowym w Polsce

dr Mariusz Cholewa - Prezes Zarządu Biura Informacji Kredytowej SA

1. Po ostatnich decyzjach RPP stopa referencyjna kształtuje się obecnie na poziomie 3,5%, czyli niższym niż przed 2013 r. Dla osób, które zaciągnęły zobowiązania finansowe przed tym okresem ciągle nie jest to zła sytuacja. Gorzej wygląda ona natomiast w przypadku klientów, którym udzielono kredyty w okresie ultraniskich stóp procentowych. Dodatkowo mamy do czynienia z rosnącą inflacją. Wojna na Ukrainie też nie pozostanie bez wpływu na polską gospodarkę. Dlatego możemy się spodziewać dalszych podwyżek stóp procentowych. Na szczęście średnie wynagrodzenie obywateli również rośnie, więc należy mieć nadzieję, że będzie to stanowiło pewien bufor bezpieczeństwa dla spłaty kredytów bankowych.

ZWIĄZEK BANKÓW POLSKICH

2. Kredyty obywateli Ukrainy w Polsce na koniec stycznia br. wynosiły 5,4 mld PLN (91 tys. osób), z czego większość kredytobiorców z tej grupy posiadała adresy w Polsce (75,4 tys. osób). Są to kredyty dość świeże. Ten portfel nie miał czasu się jeszcze popsuć. Według analiz BIK SA, ostatnie dni również nie pokazują niepokojących sygnałów w tym obszarze kredytowym.

3. W bankach w styczniu br. odnotowano pozytywne dynamiki sprzedaży większości produktów kredytowych. Wyjątek stanowią jedynie karty kredytowe. Jednakże, co niezaskakujące, te dynamiki są niższe niż w adekwatnym okresie roku ubiegłego. Obecna sytuacja międzynarodowa i gospodarcza będą miały kluczowy wpływ zarówno na podaż, jak i popyt na finansowanie bankowe.

4. Kredyty mieszkaniowe również odnotowały niższą dynamikę niż w styczniu roku ubiegłego. Portfel ten odnotowuje wzrost wyłącznie dzięki finansowaniu udzielonemu na wysokie kwoty (kredyty na minimum 350 tys. PLN stanowią obecnie ponad 60% całej produkcji kredytowej w tym roku). Widocznym jest wzrost średniej wartości kredytów mieszkaniowych. W styczniu 2020 r. była to kwota 285 tys. PLN, a na początku roku bieżącego już 350 tys. PLN. Jest to bardzo duży wzrost. Okres kredytowania również się wydłużył, jednak nie w tak istotnym stopniu.

5. Budzi niepokój, to że ponad połowa osób wnioskujących o kredyty hipoteczne posiada już innego rodzaju zobowiązania finansowe. Średnie kwoty tych dodatkowych zadłużeń również uległy istotnemu zwiększeniu na przestrzeni ostatnich dwóch lat (z 85 tys. PLN na początku 2020 r. do 106 tys. PLN w styczniu 2022 r.). W przypadku wzrostu stóp procentowych tego rodzaju klienci mogą być narażeni na znaczne problemy w zakresie wypłacalności.

6. Biuro Informacji Kredytowej SA przewiduje bardzo silny wzrost średnich rat kredytowych na przestrzeni bieżącego roku.

7. Jakość portfela kredytów hipotecznych osób tylko z jednym zobowiązaniem jest zdecydowanie lepsza, niż w przypadku osób, które mają ich kilka. Również znacząco lepsza jakość jest obserwowana w przypadku kredytów zaciągniętych przez pary niż przez osoby pojedyncze, czy większą liczbę klientów.

8. W lutym 2022 r. odnotowano spadek popytu na kredyty mieszkaniowe aż o blisko 30% (r/r).

9. Zaobserwowano dobre wartości BIK Indeksów jakości dla wszystkich produktów kredytowych w bankach. Ich poziomy są niższe niż przed pandemią Covid-19.

10. Branże, które mogą być bardziej wrażliwe na negatywne oddziaływanie wojny na Ukrainie, to przemysł: chemiczny, maszynowy, motoryzacyjny, poligraficzny, tekstylny i skórzany. Dotychczas nie widać pogorszenia się jakości należności od przedsiębiorstw z tych grup, jednakże należy tu zachować większą ostrożność i obserwować sytuację.

ZWIĄZEK BANKÓW POLSKICH

11. Widoczna jest stabilna jakość kredytów udzielonych przez sektor bankowy mikroprzedsiębiorcom i rolnikom w latach 2019-2021.

12. Czego możemy się spodziewać w niedalekiej przyszłości? Przede wszystkim są to:

- ograniczenie popytu na kredyty;
- zaostrzenie kryteriów polityki kredytowej banków;
- wyhamowanie dynamiki wzrostu cen na rynku nieruchomości;
- pomimo stabilnej obecnie jakości wszystkich produktów kredytowych, koniecznym jest monitorowania grup kredytobiorców szczególnie wrażliwych na zmiany w otoczeniu gospodarczym;
- możliwość pojawienia się na rynku nowych kredytobiorców o nieznanym profilu ryzyka.

SESJA I: Szanse i wyzwania sektora bankowego na tle zmieniającej się sytuacji makroekonomicznej, wojny na Ukrainie, zmian regulacyjnych oraz nowego paradygmatu w gospodarce

Moderator: Krzysztof Pietraszkiewicz - Prezes, Związek Banków Polskich

Prelegenci: Artur Adamczyk - Prezes Zarządu, Bank Bank Polskiej Spółdzielczości SA; prof. dr hab. Marian Gorynia – Prezes Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego, Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu; Joao Bras Jorge - Prezes Zarządu, Bank Millennium SA; Marcin Gadomski – Wiceprezes Zarządu, Bank Pekao SA; Marek Lusztyn - Wiceprezes Zarządu, mBANK SA; Piotr Mazur - Wiceprezes Zarządu PKO Bank Polski SA; Paweł Preuss, Partner EY, Lider Grupy Rynków Finansowych, EY Polska

Ocena sytuacji:

1. Obecnie Polska stoi przed wyzwaniem zarządzania równolegle trzema kryzysami:
 - militarnym – wojna za naszą wschodnią granicą, najbardziej dotkliwe konsekwencje;
 - pandemicznym – tematu nie można uznać za zakończony, biorąc pod uwagę statystyki, poziom zaszczepienia społeczeństwa w Polsce (poniżej 60%) oraz śmiertelności;
 - wojna z inflacją – obawa, że będzie najtrwalszym z elementów, zostanie z nami na dłuższy czas.
2. Oczekiwano, że po ustaniu pandemii Covid-19 będzie można zacząć budować nową, lepszą rzeczywistość. Spodziewaliśmy się odłożenia na bok racjonalności indywidualnej, na rzecz racjonalności globalnej i dobra wspólnego. Nacisk miał zostać położony na budowę

ZWIĄZEK BANKÓW POLSKICH

globalnego zrównoważonego rozwoju. Jednakże, w związku z ostatnimi wydarzeniami, ta wizja lepszego świata zaczęła się oddalać.

3. Analizując dane z ostatnich 15 lat, widocznym jest, że polskie banki w środowisku niskich stóp procentowych radziły sobie całkiem dobrze. Jednakże ich wycena przez te lata nie ulegała zmianie. Nie jest to dobrą informacją z punktu widzenia inwestycyjnego. Wpływ na to miały wysokie obciążenia regulacyjne i fiskalne nakładane na sektor bankowy (zwłaszcza od 2014 r.).

4. Dopiero od kilku miesięcy mamy do czynienia z bardziej sprzyjającą sytuacją w zakresie wysokości stóp procentowych, przez co postrzeganie polskich banków przez inwestorów również ulega poprawie. Obserwacja ta nie dotyczy wyłącznie instytucji finansowych, ale zmiany cen akcji zostały odnotowane również w przypadku podmiotów sektora energetycznego. Pytanie, jakie należy postawić: czy te tendencje i rosnąca rentowność będzie efektem długotrwałym? Wchodzimy w bardzo niepewny okres, w którym różne zagrożenia się kumulują.

Konsekwencje i zagrożenia:

1. Konsekwencje niezakończonych jeszcze pandemii koronawirusa Covid-19, jak i agresji na Ukrainę, przenikają się. Polska, społeczeństwo i sektor bankowy stoją przed niespotykanymi dotychczas wyzwaniami oraz nowymi ryzykami, zarówno o charakterze makro-, jak i mikroekonomicznym. Trudno jest przewidzieć, w jak dużej skali się one zmaterializują i jak bardzo będą one odczuwalne. Banki są przyzwyczajone do zarządzania ryzykami już dobrze im znanymi. Niepokojącym jest, że nowe ryzyka pochodzą spoza sektora bankowego. Będą miały istotny wpływ na jego stabilność i przyszłe modele biznesowe banków.

2. W związku z inwazją Rosji na Ukrainę, Polska może być postrzegana, jako kraj frontowy, podwyższonego ryzyka. Osłabienie waluty PLN jest typową reakcją na przeszacowanie ryzyka geopolitycznego, jakim jesteśmy obecnie obciążeni.

3. Bez względu na to, jakie będzie zakończenie tego konfliktu, klimat zimnowojenny z nami zostanie. Powyższe aspekty mogą mieć negatywny wpływ na postrzeganie naszego kraju przez inwestorów. Musimy temu wyzwaniu wyjść naprzeciw i zastanowić się, jak w tej nowej rzeczywistości zachęcić ich do lokowania swoich środków w polskiej gospodarce.

4. Kolejnymi czynnikami, negatywnie wpływającymi na sytuację ekonomiczną naszego kraju jest szybki i trwały wzrost inflacji oraz kryzys energetyczny, a w konsekwencji również spadek tempa wzrostu PKB. Wpływ konfliktu geopolitycznego spowoduje, że poziom inflacji będzie wyższy niż prognozowany. Tradycyjne narzędzia polityki pieniężnej mogą okazać się tu niewystarczające.

ZWIĄZEK BANKÓW POLSKICH

5. RPP popełniła błąd nie podejmując wcześniej decyzji o podniesieniu stóp procentowych, jak zrobiły to Czechy i Węgry. Obecnie proces ten jest zbyt szybki i podnosi zarówno koszty udzielonych kredytów, jak i ryzyka z tym związane. Należy się spodziewać, że będzie ten trend kontynuowany.

6. Skutki powyższego ryzyka będą odczuwalne dla banków i ich klientów, przede wszystkim w zakresie możliwości spłat zaciągniętych kredytów, jak i dalszego rozwoju akcji kredytowej. Kwestie te będą miały zróżnicowany wpływ na klientów z różnych branż. Jest to nowe wyzwanie, jakie musi zostać poddane analizie przez zarządzających ryzykiem w instytucjach finansowych.

7. W zakresie rolnictwa, wszystko wskazuje, że ceny produkcji rolnej będą rosły. To spowoduje zwiększony popyt na kredyty dla tej branży. Banki spółdzielcze spodziewają się napływu wniosków na wyższe kwoty w zakresie finansowania obrotowego. Ceny żywności znacząco wzrosną, ze względu m.in. na ograniczenia w imporcie ze wschodu, wzrost cen paliw, pasz. Społeczeństwo odczuje ten ciężar w swoich codziennych wydatkach.

8. Najważniejsze, to nie poddawać się panice. Ostatnie zdarzenia pokazały, że świat wirtualny nie zwiększa naszego bezpieczeństwa. W związku z wybuchem wojny za wschodnią granicą, ludzie masowo zaczęli wypłacać gotówkę z banków. Sektor bankowy wyszedł z tego obronną ręką. Zwłaszcza banki spółdzielcze spełniły tu ważną rolę, gdyż pokazały społecznościom lokalnym, że ich pieniądz jest bezpieczny i dostępny kiedy tego potrzebują. Podjęte działania pozwoliły uspokoić nastroje społeczne.

Szanse:

1. Polska gospodarka i przedsiębiorcy są w stanie przejść przez obecny kryzys i wyciągnąć z niego korzyści w dłuższym horyzoncie czasu. W przypadku jeśli Ukrainie udałoby się przetrwać agresję, to nasz kraj ma szansę wyjść z tego kryzysu obronną ręką, zwłaszcza w kontekście gospodarczym. Przetrwanie Ukrainy pozwoli Polsce uniknąć sytuacji, w której będzie państwem frontowym. Niezależnie od powyższego, jako ostatnie w tej linii bezpieczne państwo, stanie się atrakcyjniejszym celem inwestorów, którzy będą chcieli ulokować swoje środki w tym regionie Europy.

2. Obecnie obserwowany jest spory napływ osób przekraczających granicę polsko-ukraińską, uciekających przed wojną. Musimy umiejętnie zagospodarować nowe zasoby społeczne, np. w kontekście siły roboczej.

3. Spore wyzwanie w przyszłości będzie stanowiła odbudowa Ukrainy. Polska już teraz musi zastanowić się, jak być aktywnym uczestnikiem tego procesu.

4. Biorąc pod uwagę sytuację Polski jeszcze przed miesiąca, należy z optymizmem patrzeć w przyszłość. Czekać nas zmiany w skali inwestycji w zakresie energetycznym,

ZWIĄZEK BANKÓW POLSKICH

zbrojeniowym, także zmiany o charakterze społecznym. Musimy zaadaptować naszą gospodarkę do nowej rzeczywistości.

5. W kwestii sytuacji na rynku kredytowym w Polsce, obserwowany jest wzrost zainteresowania finansowaniem opartym o stałą stopę procentową. Niektóre banki, będące w trakcie procesu zawierania ugód z klientami posiadającymi kredyty denominowane w CHF, obserwują, iż kredytobiorcy, którzy decydują się na konwersję swoich zobowiązań, z reguły wybierają kredyt oparty o stałą stopę procentową. W związku z obecną sytuacją i decyzjami RPP, nie chcą oni ponosić dodatkowego ryzyka. Wielu klientów posiadających swoje zobowiązania w PLN również decyduje się na zmianę stopy zmiennej na stałą. Zatem można pokusić się o stwierdzenie, że efektem obecnego kryzysu jest rosnąca świadomość klientów. Jednakże większa świadomość klientów w zakresie ryzyka stopy procentowej może być tymczasowa i trend ten ulegnie odwróceniu jeśli RPP zadecyduje o obniżce stóp.

Rekomendacje działań:

I. SKIEROWANE DO RZĄDU:

1. Strategicznym jest zacieśnienie integracji w ramach struktur międzynarodowych: Unii Europejskiej i NATO. Polski rząd powinien dążyć do poprawy stosunków z UE. Kwestią kluczową jest redukcja ryzyk, z jakimi Polska musi się zmierzyć, nawet jeżeli będzie oznaczać to częściowe zmniejszenie autonomii naszego kraju.

2. Kluczowym elementem jest uruchomienie Krajowego Planu Odbudowy. Konieczne jest podjęcie działań w kierunku odblokowania środków z unijnych funduszy, co pozwoli na ograniczenie skutków kryzysu.

3. Wskazaniem jest powrót do debaty nad przyjęciem wspólnotowej waluty. Szczegółowa analiza i podejście do tematu, jak do pewnego rodzaju inwestycji.

4. Rząd powinien zachować ostrożność przy wprowadzaniu tarczy antykryzysowej. Społeczeństwo nie powinno przyzwyczaić się, że wszystkie problemy zostaną rozwiązane przez Państwo. Jest to kwestia o niezwyklej kruchości.

5. Uzasadnionym byłoby natomiast wdrożenie instrumentów wsparcia PFR dla eksporterów. Relacja importu i eksportu jest niezwykle ważnym czynnikiem walki z inflacją.

6. Większy nacisk powinien zostać położony na przyspieszenie niektórych programów dotyczących zrównoważonego rozwoju i odnawialnych źródeł energii. Priorytetem powinno stać się szybkie przeprowadzenie procesu transformacji energetycznej.

7. W celu utrzymania polskiej gospodarki i inwestycji na wysokim poziomie wskazanym jest wprowadzenie odpowiednich zwolnień podatkowych dla różnych branż.

8. Koniecznym jest podjęcie działań minimalizujących ryzyka i obciążenia sektora bankowego, np. odejście od podatku bankowego. Pomimo ograniczenia wpływów do budżetu

ZWIĄZEK BANKÓW POLSKICH

z tego tytułu, te działania pozwolą bankom efektywniej wspomagać gospodarkę i klientów w tych trudnych czasach.

II. W ZAKRESIE POLITYKI MONETARNEJ:

1. Polityka monetarna NBP powinna być dopasowana do realnego poziomu inflacji. Przykład Czech pokazuje, że jest to skuteczna metoda działania, gdyż korona czeska była jedną ze stabilniejszych walut.

2. RPP ostrożnie powinna podchodzić do dalszego podnoszenia stóp procentowych,

3. Nie jest wskazanym reagowanie i podejmowanie działań z wyprzedzeniem. Nie jesteśmy w stanie przewidzieć co przyniesie przyszłość, zwłaszcza przy obecnych zmianach geopolitycznych. Należy obserwować i reagować odpowiednio do zaistniałej sytuacji.

III. DZIAŁANIA DOTYCZĄCE SEKTORA BANKOWEGO:

1. Sektor bankowy powinien większy nacisk położyć na wyeliminowanie ryzyk prawnych, rozwój relacji z klientami, skuteczne wprowadzanie produktów ze stałą stopą procentową.

2. W dobie szczególnego zagrożenia, kiedy powinniśmy się skoncentrować na bezpieczeństwie i stabilności sektora bankowego, tym bardziej należy zmierzyć się z problemami z przeszłości, takimi jak: kwestia walutowych kredytów hipotecznych, stabilność sektora i partnerskie relacje z konsumentami.

3. Niezbędnym, z punktu widzenia zachowania zaufania społeczeństwa do instytucji finansowych, jest dostosowanie polityki depozytowej banków. Kwestię tą należy uznać za niemniej ważną niż wysokość oprocentowania kredytów. Banki muszą ten problem zaadresować w celu ograniczenia utraty wartości oszczędności swoich klientów w związku z inflacją.

4. W zakresie rozwoju kredytowania opartego o stałą stopę procentową dwie kwestie wymagają interwencji nadzorca i regulatora:

- W polskim systemie prawnym nadal nie znaleziono metody na zabezpieczenie przed ryzykiem wcześniejszej spłaty zobowiązań przez klientów. Przy rosnących stopach procentowych banki są coraz bardziej na nie narażone.

- Specyfiką polskiego rynku hipotecznym jest to, że klienci, poprzez współpracę z pośrednikami, mają z reguły porównanie minimum dwóch ofert i wybierają tą tańszą. W tym zakresie powinny zostać wprowadzone pewne ograniczenia regulacyjne np. poprzez określenie granicznego poziomu DTI, czy konkretnych warunków, przy których finansowanie bankowe mogłoby być udzielane tylko w oparciu o stałe oprocentowanie.

ZWIĄZEK BANKÓW POLSKICH

Opracowanie: Katarzyna Pawlik - Doradca Zarządu, Zespół Ekonomiczno-Regulacyjny i Rozwoju Kadr, Związek Banków Polskich

Akceptacja: Mariusz Zygierewicz – Dyrektor Zespołu Ekonomiczno-Regulacyjnego i Rozwoju Kadr, Związek Banków Polskich